Journal of Education Studies
วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 48 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม - กันยายน 2563) หน้า 90-105

การพัฒนารายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทย สำหรับนักศึกษานาฏศิลป์ระดับปริญญาบัณฑิต

Development of Thai Performing Arts Costume Subject for Undergraduate Students of Thai Performing Arts

ฉัตรชัย เคียรประเสริฐ[1] และ อินทิรา พรมพันธุ์[2]
Chatchai Kreanprasert[1] and Intira Phrompan[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทยสำหรับนักศึกษานาฏศิลป์ระดับปริญญาบัณฑิต ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้จาการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญหรือศิลปินในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยและผู้เชี่ยวชาญในการสอนการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย และนักศึกษานาฏศิลป์ระดับปริญญาบัณฑิต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความคาดหวัง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษานาฏศิลป์ระดับปริญญาบัณฑิตมีความคาดหวังเกี่ยวกับรายวิชาว่าควรแทรกความรู้ในด้านอื่นเพื่อพัฒนาฝีมือสู่การสร้างสรรค์ในเชิงอนุรักษ์ (M = 5.00) รองลงมา คือ ชอบการลงมือปฏิบัติงานจริงและนำความรู้หลังการเรียนไปต่อยอดสร้างอาชีพได้ (M = 4.98) 2) ผู้เชี่ยวชาญหรือศิลปินในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยและผู้เชี่ยวชาญในการสอน ให้คำแนะนำการพัฒนารายวิชาในองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายการสอน 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) วิธีการสอน 5) การประเมินผล และ 6) แหล่งอ้างอิง ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้

คำสำคัญ: การพัฒนารายวิชา, เครื่องแต่งกายละครไทย, นักศึกษานาฏศิลป์

Article Info: Received 27 April, 2018; **Received in revised form** 14 September, 2020; **Accepted** 15 September, 2020

[1] นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: thought_believe@hotmail.com
Graduate Student in Art Education Division, Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: thought_believe@hotmail.com

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: intira.p@chula.ac.th
Lecturer in Art Education Division, Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University
Email: intira.p@chula.ac.th

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2561

Abstract

The purpose of this research was to develop Thai performing arts costume subject for undergraduate students. Using a purposive sampling method, the participants of this study were specialists or artists who expertise in creating Thai performing arts costumes, creating Thai performing arts costume teachers and Thai performing arts undergraduates. The data were gathered by using an in-depth interview and expectation questionnaires and analyzed by the mean and standard deviation. The research findings were shown as follows: 1) the conclusion from the expectation questionnaires in undergraduate students suggested that there should be other knowledge integration to improve skills in creative conservation (M = 5.00) and learners like to perform actual work and apply knowledge to build their career (M = 4.98); 2) based on the interview of experts and specialists in Thai performing arts costume, they suggested 6 aspects to develop the subject including: (1) teaching objectives, (2) contents, (3) instructional activities, (4) teaching methods, (5) evaluation, and (6) references that focused on the learning process to raise the learner appreciation and allow them to use it in their career path.

Keywords: development of subject, Thai performing arts costume, students of Thai performing arts

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงห่วงใยว่า ศิลปะการแสดงโขนจะเสื่อมคลายไปจากความนิยมของคนไทย ทั้ง ๆ ที่โขนเป็นศิลปะคู่บ้านเมืองไทยมาหลายร้อยปี เป็นศิลปะที่เชิดหน้าชูตาคนไทยในการต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองมาหลายต่อหลายครั้ง จึงทรงพระราชดำริส่งเสริมและพัฒนาให้การแสดงโขนมีความงดงาม (มนตรี วัดละเอียด, 2550) ซึ่งมีการสืบทอดกันมานาน ดังนั้น การสร้างความศรัทธาเชื่อมั่นและค่านิยมในศิลปวัฒนธรรมประจำชาติจึงมีความสำคัญมากอย่างหนึ่งของการศึกษา ที่ทำให้คนในชาติมีส่วนร่วมในการผดุงรักษาศิลปวัฒนธรรม โดยให้การศึกษาและสร้างเสริมความรู้ ความตระหนักในจิตสำนึก ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีค่ามากในสังคม

เครื่องแต่งกายละครไทย เป็นเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ มีการพัฒนามาจากคติความเชื่อและค่านิยมของสังคมไทยจนเป็นเอกลักษณ์ของไทย

เครื่องแต่งกายละครไทยถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อให้เหมาะกับรูปแบบการแสดง โดยถูกออกแบบตามจินตนาการทำให้เกิดความงามตามความนิยมของคนไทย เครื่องแต่งกายละครของไทยนับเป็น “ศิลป์สร้างสรรค์” (creative art) ประเภทหนึ่ง หากมองว่า ศิลปะแห่งการเต้นโขน รำละครเป็น “ศิลปะแบบฉบับ” (classic) ดังนั้น เครื่องแต่งกายละครไทยย่อมเป็นศิลปะแบบฉบับเช่นกัน เพราะได้ประดิษฐ์คิดทำให้ประณีตขึ้นตามลำดับ จนถึงขั้นวิจิตรศิลป์ การสร้างเครื่องแต่งกายละครไทยในส่วนของพัสตราภรณ์ เป็นงานศิลปกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นบนผืนผ้า โดยอาศัยการออกแบบที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์การใช้งาน กระบวนลวดลาย จารีตคติความเชื่อประเพณีนิยม ศิลปินผู้สร้างสรรค์งานจึงได้ทุ่มเท สติปัญญา เวลา แรงงานในการสร้างสรรค์ขึ้น สำหรับการเรียนการสอนนาฏศิลป์จึงต้องมีรายวิชาออกแบบเครื่องแต่งกายใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำกระบวนการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง

การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการเรียนรู้จากการเป็นผู้รอรับความรู้ มาเป็นผู้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง อย่างไรก็ตาม ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ครูต้องคอยช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียน ในการแสวงหาความรู้โดยการเสนอแนะวิธีการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เรียนรู้และค้นพบความรู้จากการปฏิบัติ การทดลองด้วยตนเอง ในขณะเดียวกัน ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำความรู้เหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ตามความรู้ของตน การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในสังคมไทยในปัจจุบันต้องเกิดจากความเข้าใจสภาพของผู้เรียนรวมทั้งสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนที่เหมาะสมกับระดับและศักยภาพของผู้เรียน สุดาพร ลักษณียนาวิน (2550) กล่าวว่า เป้าหมายของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่คิดเป็น ทำเป็น วิเคราะห์เป็น มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในสังคม มีความทันสมัยที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของโลกและสภาพสังคมไทย มีความรู้และทักษะตรงกับความต้องการของสังคม ซึ่งจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาคนก่อน ดังแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2574) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ที่ตั้งวิสัยทัศน์ไว้ว่า ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2575 มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และมีพลเมืองที่มีคุณภาพเหมาะกับการเป็นประชากรในศตวรรษที่ 21 ที่มีสมรรถนะเป็นเลิศในระดับสากล

เหมาะสมกับบริบทของไทย

การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทางด้านทักษะเชิงปฏิบัติ ต้องมีการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อสามารถดำเนินการสอนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และควรดำเนินการสอนอย่างเป็นขั้นตอน โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และทักษะของนักศึกษา ตลอดจนความจนความถนัดและความสนใจของนักศึกษาแต่ละคน การสอนระดับพื้นฐาน คือ การฝึกทักษะฝีมือและเทคนิคต่าง ๆ เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง และฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ เป็นการสอนแบบสาธิตและการแนะนำ ช่วยเหลือ ติชม โดยเน้นการฝึกปฏิบัติทักษะปฏิบัติ

เมื่อผู้เรียนได้รับการปรับพื้นฐานให้มีทักษะการปฏิบัติแล้ว การเรียนในระดับที่สูงขึ้น ผู้สอนจะเปลี่ยนวิธีการสอนจากเดิมเป็นการสอนแบบวิเคราะห์ การวิจารณ์ การแนะนำ และการประเมินคุณค่าผลงานของนักศึกษา โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการทำงานด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ เน้นการพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น ผู้สอนเป็นผู้กำหนดโจทย์ แล้วให้อิสระแก่ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด ค้นหาแนวทางการทำงานศิลปะของแต่ละบุคคล ให้ผู้เรียนได้ทำงานแบบกลุ่มย่อยเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ได้รับการวิจารณ์และประเมิน ผลจากทัศนะที่แตกต่างของผู้สอน โดยประเมินผลจากภาพรวมของผลงานที่มีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับแนวความคิด รูปแบบ เทคนิค และพัฒนาการ การทำงานศิลปะของนักศึกษา

การจัดรูปแบบการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาตามแนวทางใหม่เพื่อก้าวให้พ้นกรอบของการเรียนที่เน้นเพียงวิชาการอย่างเดียว สอดคล้องกับทัศนะของ วิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ต้องเรียนให้บรรลุถึงทักษะ จากการเรียนรู้วิชาไปสู่ทักษะในการใช้วิชาเพื่อดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง ต้องเรียนโดยการลงมือทำฝึกฝน ซึ่งต้องทำไปตลอดชีวิต ดังนั้น เป้าหมายจึงอยู่ที่การปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนไปสู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียนที่มุ่งเน้น “กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้” และ “กระบวนการหาคำตอบสำคัญกว่าคำตอบ” สอดคล้องกับแนวความคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st century skills) ที่พัฒนาโดยองค์กรภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Bettelle for Kids, 2013) ซึ่งมุ่งพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาประเทศไทย 4.0

ซึ่งมีรูปแบบการเรียนการสอนที่มีกระบวนการและวิธีการสอนใกล้เคียงกัน

ผู้วิจัยต้องการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนากระบวนการคิดและทักษะในการสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนรู้ ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การเรียนรู้แบบกำกับตนเอง (self-regulated leaning) คือ การเรียนรู้ที่มีจุดเริ่มต้นมาจากแรงจูงใจที่เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมุ่งหวังศึกษาในประเด็นที่ตนสนใจใฝ่รู้ โดยมีการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น และรู้จักรับผิดในการเรียนรู้ของตน (Zimmerman, 1989) และการเรียนรู้แบบนำตนเอง (self-direct learning) คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีการตั้งเป้าหมายเลือกวิธีการเรียนรู้ แสวงหาความรู้วิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Brookfield, 1984) ทั้งนี้ผู้สอนมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาและจัดเตรียมแหล่งข้อมูลเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ รวมทั้งบูรณาการการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป ร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มโดย แต่ละคนมีบทบาทที่ชัดเจนและมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกัน โดยสมาชิกในกลุ่มอาจมีระดับสติปัญญา ความสนใจหรือเพศที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือนี้เชื่อว่า จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน มีการพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิก ส่งเสริมให้สมาชิกเรียนรู้ที่จะเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นและพร้อมที่จะสนับสนุนให้กำลังใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การทำงานกลุ่มยังเอื้อให้สมาชิกเห็นความสำคัญของแต่ละคนเพราะเชื่อว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จ (Slavin, 1995) และการเรียนรู้แบบร่วมกัน (collaborative learning) คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันศึกษาในเรื่องที่สมาชิกในกลุ่มให้ความสนใจเป็นการเรียนแบบช่วยเหลือกันและกัน

ผู้วิจัยได้สำรวจเบื้องต้น พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์ มีการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตออกเป็น 2 แขนง ได้แก่ การผลิตครูที่สอนด้านนาฏศิลป์ และการผลิตศิลปินผู้ทำหน้าที่ อนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริม เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของประเทศชาติให้ดำรงอยู่ จากความเป็นมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญที่เหมาะสมกับการดำเนินการพัฒนาสร้างรายวิชาใหม่ เพื่อให้ตอบสนองต่อ

ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปในสังคม โดยมีเนื้อหาที่นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ด้านศิลปะและนาฏศิลป์เข้าด้วยกัน โดยการพัฒนาเสนอเป็นรายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทยสำหรับนักศึกษานาฏศิลป์ระดับปริญญาบัณฑิต ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาเลือกในหมวดวิชาเฉพาะ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนในหลักสูตรดังกล่าว มีความเข้าใจและ ตระหนัก ถึงคุณค่าของศิลปะและมรดกของชาติได้เป็นอย่างดี และนำไปเผยแพร่ในบริบทสังคมต่าง ๆ อีกทั้งเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางด้านศิลปะและด้านนาฏศิลป์ไปสู่วงกว้างยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและการพัฒนารายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทย สำหรับนักศึกษานาฏศิลป์ระดับปริญญาบัณฑิต

วิธีการวิจัย

การกำหนดประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญหรือศิลปินในงานเครื่องแต่งกายละครไทย ผู้เชี่ยวชาญในการสอนสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย ครูสอนสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย และนักศึกษานาฏศิลป์ระดับปริญญาบัณฑิตที่เรียนเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายละครไทย ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

ตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม เป็นนักศึกษานาฏศิลป์ระดับปริญญาบัณฑิตที่เรียนเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายละครไทยจำนวน 92 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1.1 ผู้เชี่ยวชาญในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย หรือศิลปินที่มีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 ท่าน

1.2 ผู้เชี่ยวชาญในการสอนการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย มีประสบการณ์ในการสอนงานสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1. แบบสอบถามนักศึกษา เรื่อง ความคาดหวังในการเรียนการสอนรายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทย ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการในการเรียนรายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทย

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในรูปแบบการสอนรายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตรตราส่วนการประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นในการพัฒนารายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทยในหัวข้อต่าง ๆ คือ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดประเมินผล

2. แบบสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญงานสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย หรือศิลปินที่มีประสบการณ์ในงานสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวหลักในการงานสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย ได้แก่ ข้อมูลประวัติความเป็นมา วางแผนขั้นตอนในการทำงาน ทักษะพื้นฐานงานสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย ความถูกต้องตาม สัดส่วนของจริง ความสวยงามตามแบบศิลปะ

2.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการสอนงานสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยข้อคำถามที่สร้างขึ้นเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนงานสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย คือ วัตถุประสงค์ในการสอน เนื้อหาในการสอน กิจกรรมในการสอน และการประเมินผลการสอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยแจกและเก็บรวบรวมจากนักศึกษานาฏศิลป์ระดับปริญญาบัณฑิตด้วยตนเอง ส่วนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนัดหมายผู้เชี่ยวชาญในวันและเวลาที่แต่ละท่านสะดวก โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเองรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติเชิงบรรยาย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ข้อมูลจากแบบสำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนเครื่องแต่งกายละครไทย วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในรูปแบบการสอนรายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทย วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนตอนที่ 4 ความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม วิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มคำตอบและนับความถี่

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ความคาดหวังในการเรียนการสอนรายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 95.38 กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 27.97 ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 23.91 ภาควิชานาฏยศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 26.07 ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 22.83 จากสาขาวิชาศิลปะการแสดง วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความคาดหวังในการเรียนการสอนรายวิชาเครื่องแต่งกายไทย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงที่สุด ได้แก่ ผู้เรียนคิดเห็นว่าการเรียนในวิชานาฏศิลป์ควรสอดแทรกความรู้ในด้านอื่น ๆ เข้าไปด้วย (M = 5.00) ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างสวยงาม มีเอกลักษณ์ (M = 5.00) ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ผลงานได้ (M = 5.00) และผู้เรียนสามารถพัฒนาฝีมือสู่การสร้างสรรค์ในเชิงอนุรักษ์ได้ (M = 5.00) รองลงมาคือ ผู้เรียนชอบที่จะลงมือปฏิบัติงานจริง (M = 4.98) ผู้เรียนนำความรู้หลังการเรียนไปต่อยอดสร้างอาชีพได้ (M = 4.98) และผู้เรียนสามารถออกแบบ สร้างสรรค์ผลงานได้ตามหลักการ (M = 4.98) ส่วนความคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่า ผู้เรียนสนใจนำผลงานที่เรียนไปบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2. การพัฒนารายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทยสำหรับนักศึกษานาฏศิลป์ระดับปริญญาบัณฑิต

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่สร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยและผู้เชี่ยวชาญในการสอนรายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทยมีความคิดเห็นด้วยไปในทางเดียวกันในเรื่องของการนำองค์ความรู้ทางการออกแบบสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย นำไปพัฒนาเป็นรายวิชาเครื่องแต่งกายละครไทยสำหรับนักศึกษานาฏศิลป์ระดับปริญญาบัณฑิต โดยให้ข้อเสนอ ได้แก่ จุดประสงค์ในการเรียนการสอน เนื้อหารายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการสอน การประเมินผล และแหล่งอ้างอิง ตัวบุคคล หนังสือตำราและอื่น ๆ สรุปได้ ดังนี้

2.1 จุดประสงค์การเรียนการสอน

1) ด้านพุทธิพิสัย ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และมีความสามารถในการถ่ายทอดเชิงอนุรักษ์ รวมทั้งให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการขั้นตอนการทำงานและเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างถูกต้อง เพื่อนำไปพัฒนาสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต

2) ด้านจิตพิสัย ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญขององค์ความรู้ในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาสร้างมูลค่าสำหรับการประกอบอาชีพ หรือพัฒนาการจัดกิจกรรมการสอน และเพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ เครื่องแต่งกายละครไทย

3) ด้านทักษะพิสัย ผู้เรียนสามารถนำผลงานที่ได้ไปใช้ประโยชน์หรือประยุกต์ใช้กับงานด้านอื่น ๆ ได้ เช่น การจัดเรียนการสอนการทำเครื่องแต่งกายร่วมสมัย การทำเครื่องประดับ ฯลฯ และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยได้ถูกต้องตามหลักการ รวมทั้งให้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้สื่อ และอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยเป็นอย่างดี

2.2 เนื้อหารายวิชา

ด้านเนื้อหารายวิชา ควรมีการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย และเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย ได้แก่ องค์ประกอบของเครื่องแต่งกายละครไทย สี วัสดุ อุปกรณ์ ลวดลาย และกำหนดให้มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยมาสอนเพิ่มเติม โดยส่งเสริมให้เห็นคุณค่าเพื่อนำไป

2.3 กิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรศึกษากระบวนการทำงานและหลักการออกแบบสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย และให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย

ด้านการจัดกิจกรรมศึกษานอกสถานที่ ควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนสัมผัสกับประสบการณ์จริง เช่น ไปแหล่งชุมชนที่มีการทำงานด้านเครื่องแต่งกายละครไทย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศูนย์อนุรักษ์ต่าง ๆ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ผู้วิจัย พบว่า ผู้สอนวิชาเครื่องแต่งกายละครไทยให้ความสำคัญกับการพาผู้เรียนไปศึกษาการทำงานของศิลปินที่สร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยในสถานที่จริงพร้อมพูดคุยสัมภาษณ์ และให้ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติภาคสนามโดยการสังเกตเก็บข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาสร้างสรรค์ผลงานจริง

ด้านการสรุปองค์ความรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนควรให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาจัดทำเป็นโครงงานวิจัย ที่ผู้เรียนมีความสนใจ และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมแสดงนิทรรศการ จัดจำหน่ายผลงานของผู้เรียน และโครงงานวิจัยที่นำไปจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้สอนให้ความสำคัญกับการพาผู้เรียนไปศึกษาการทำงานของศิลปินที่สร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยในสถานที่จริง พร้อมพูดคุยสัมภาษณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งชุมชนที่มีการทำงานด้านเครื่องแต่งกายละครไทยต่าง ๆ ได้เห็นผลงานจริง

2.4 วิธีการสอน

ด้านวิธีการสอน ควรจัดการศึกษานอกสถานที่โดยจัดกิจกรรมพาผู้เรียนไปเรียนรู้นอกห้องเรียนด้วยประสบการณ์จริง เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สถานที่ต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย และพาผู้เรียนไปชมการทำงานของศิลปินที่สร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย นอกจากนี้ ควรสอนโดยการให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่ตัวเองสนใจที่จะศึกษาในการสร้างสรรค์ผลงานออกมาในรูปแบบเครื่องแต่งกายละครไทย

2.5 ประเมินผล

1) การประเมินด้านพฤติกรรม ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์และสามารถอธิบายหรือถ่ายทอดออกมาได้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับการสร้างสรรค์

เครื่องแต่งกายละครไทย รวมถึงสามารถบอกลักษณะและองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายละครไทยได้ถูกต้อง และผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการขั้นตอนการทำงาน การเลือกวัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องจากการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย

2) การประเมินด้านจิตใจ ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญขององค์ความรู้ทางการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย ที่เป็นประโยชน์และนำไปประยุกต์ในการพัฒนาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการสร้างอาชีพ

3) การประเมินด้านทักษะ ผู้สอนวิชาเครื่องแต่งกายละครไทยมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่อง การให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยออกมาเป็นผลงานได้อย่างถูกต้อง

2.6 แหล่งอ้างอิง

1) ด้านตัวบุคคล ควรเชิญผู้เชี่ยวชาญที่สร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย และผู้ประกอบอาชีพสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยสอนหรือบอกเล่าประสบการณ์ รวมทั้งนักอนุรักษ์และบุคคลที่สะสมงานผ้าโบราณต่าง ๆ

2) ด้านหนังสือ ได้แก่ หนังสือ ภาพถ่ายเก่า จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

3) ด้านอื่น ๆ ได้แก่ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ วิดีโอ ภาพถ่ายประกอบการสอนที่มีประโยชน์การเรียนการสอน รวมทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

ผู้เชี่ยวชาญและผู้เชี่ยวชาญการสอนวิชาเครื่องแต่งกายละครไทยเสนอแนะว่า ควรเลือกศึกษาจากภาพถ่ายโบราณประกอบกับงานเครื่องแต่งกายละครไทยที่ยังหลงเหลืออยู่

อภิปรายผล

ผู้วิจัยมีสาระสำคัญที่นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

เครื่องแต่งกายละครไทยเป็นเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ มีการพัฒนามาจากคติความเชื่อและค่านิยมของสังคมไทยจนเป็นเอกลักษณ์ของไทย เครื่องแต่งกายโขนได้สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อให้เหมาะกับรูปแบบการแสดง สอดคล้องกับการแสดงทางนาฏศิลป์ ซึ่ง สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า เครื่องแต่งกายเป็นสิ่งแรกที่คนดูสัมผัสได้ก่อนสิ่งอื่น เมื่อผู้แสดงปรากฏตัวบนเวที คนดูจะพินิจพิจารณาดูเครื่องแต่งกาย เพื่อทำความเข้าใจ

สิ่งที่ผู้สวมใส่อยู่บนเวทีเบื้องหน้า ถ้าเป็นเครื่องแต่งกายที่ตนคุ้นเคยก็จะเกิดความชื่นชมในความงาม ถ้าเป็นเครื่องแต่งกายที่ไม่คุ้นเคยหรือไม่เคยพบมาก่อน ก็พยายามจับประเด็นให้ได้ว่าเครื่องแต่งกายมีจุดเด่นอะไรบ้าง นอกจากนี้ เครื่องแต่งกายละครไทยมีลักษณะที่เด่นชัดอีกประการหนึ่ง คือ การบัญญัตินิยมในเรื่องสีเครื่องแต่งกายของตัวละครสำคัญ โดยมีการแต่งกายให้คล้ายสีกายของตัวละครตัวนั้น

เครื่องแต่งกายละครไทยเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการแสดง ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาให้เหมาะสมกับรูปแบบการแสดงทางนาฏศิลป์ไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบใหญ่ ๆ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ศิราภรณ์ 2) พัสตราภรณ์ และ 3) ถนิมพิมภาภรณ์ ในวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายละครไทย ผู้เรียนต้องทราบประวัติ ความเป็นมา ของการออกแบบเครื่องแต่งกายละครไทย การออกแบบลวดลาย วัสดุอุปกรณ์ เทคนิคการปัก การดูแลและบำรุงรักษา อย่างไรก็ตาม ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นยังไม่ถูกกำหนดเป็นเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอน สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2549) นำเสนอแนวหลักสูตรและรายวิชาไว้ว่า ความมุ่งหมายในการผลิตบัณฑิตด้านนาฏศิลป์ คือ การเน้นการผลิตครู ศิลปิน และบุคลากร ผู้ทำหน้าที่อนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริม และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์อย่างมีศักยภาพ โดย สุดาพร ลักษณียนาวิน (2550) กล่าวว่า เป้าหมายของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่คิดเป็น ทำเป็น วิเคราะห์เป็น มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในสังคม ทันสมัย มีความรู้ และมีทักษะวิชาการชำนาญนาฏศิลป์ ที่ตรงกับความต้องการของสังคม ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาต้องไม่เน้นเพียงวิชาการ แต่ต้องสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ประยุกต์สู่การปฏิบัติและมีทักษะวิชาชีพ สอดคล้องกับทัศนะของ วิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ต้องเรียนให้บรรลุถึงทักษะจากการเรียนรู้วิชา ไปสู่ทักษะในการใช้วิชาเพื่อดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง ผู้เรียนต้องเรียนรู้โดยการลงมือทำ และการฝึกฝนนั้นต้องทำไปตลอดชีวิต

รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดังที่ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) ได้กำหนดหัวข้อในการพัฒนารายวิชาว่าควรครอบคลุมองค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายการสอน 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) วิธีการสอน 5) การประเมินผล และ 6) แหล่งอ้างอิง การพัฒนารายวิชาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนทำให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ในวิชาการต่าง ๆ และ

เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ดังที่ สงัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า การพัฒนา คือ การทำให้ดีขึ้นหรือการทำให้สมบูรณ์ขึ้น การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภทเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยต้องวางแผนการประเมินผลให้ทราบว่า การเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนนั้นได้บรรลุความมุ่งหมายตามจุดประสงค์หรือไม่ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้และคิดอ่านแก้ไขปรับปรุงต่อไป หลักสูตรที่ดีและเหมาะสมต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกาลเวลาสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครองของประเทศ ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ นอกจากนั้น การจัดกิจกรรมสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนนอกสถานที่ช่วยทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์จริง ในสถานที่จริง ได้ทดลองและลงมือปฏิบัติ ซึ่งการจัดกิจกรรมควรให้ประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับที่ธำรง บัวศรี (2542) กล่าวว่า ประสบการณ์ตรง คือ การที่ผู้เรียนได้รับโดยตรงจากการสัมผัสกับวัสดุ สิ่งของ หรือสัญลักษณ์แทนต่าง ๆ และประสบการณ์รอง คือ สิ่งผู้เรียนไม่ได้สัมผัสโดยตรงเกิดจากการบอกเล่า จากการอ่านหนังสือ จนทำให้รู้สึกสนใจในสิ่งนั้น ในการสอนประสบการณ์รอง บางสิ่งไม่สามารถที่จะให้ผู้เรียนได้สัมผัสของจริงได้จึงต้องให้ผู้เรียนอ่าน ดูภาพถ่าย ฟังคำบรรยาย ดูการแสดงสาธิตแบบจำลอง ทั้งนี้ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557) กล่าวว่า การพาผู้เรียนออกไปศึกษาภาคสนาม ให้ผู้เรียนได้พบปะ พูดคุย เห็นจริง เป็นทางส่งเสริมความรู้ความคิดที่กว้างขวางสมบูรณ์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ สันติ คุณประเสริฐ (2547) ที่กล่าวว่า การจัดทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่แท้จริง

การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแผนการเรียน และหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้นำ เน้นกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตและเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงอย่างเป็นขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การประเมินผลต้องมีความเหมาะสม ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และวิธีการสอนตามแนวทางของ Taba (1962) รูปแบบการเรียนการสอนในรายวิชาออกแบบการประเมินครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพุทธิพิสัย มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้

ความเข้าใจประวัติศาสตร์ สามารถอธิบายถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายละครไทย และมีความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์และการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม ประเมินโดยการสอบทั้งปรนัยและอัตนัย เกี่ยวกับการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย และตรวจรายงานการค้นคว้าที่ผู้สอนได้มอบหมายไว้ให้ 2) ด้านจิตพิสัย มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญขององค์ความรู้ทางการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย และเป็นประโยชน์ที่สามารถนำไปพัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด และ 3) ด้านทักษะพิสัย มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถถ่ายทอดผลงานการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย โดยตรวจสอบผลงานในประเด็น ได้แก่ ความสวยงาม ความถูกต้องตามหลักการ การรู้จักประยุกต์พลิกแพลง และความเข้าใจในกระบวนการทำงาน การประเมินทั้ง 3 ด้าน เน้นความรู้ความเข้าใจซึ่งผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดเพื่อพัฒนาสู่การประกอบอาชีพในอนาคตได้ สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ ผู้เรียนต้องมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี ซึ่ง สันติ คุณประเสริฐ (2547) กล่าวว่า ผู้เรียนที่ดีสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง และสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่แท้จริงได้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้เชี่ยวชาญศิลปิน นักออกแบบ และการได้สัมผัสกระบวนการทำงานและผลงาน ทำให้เกิดการรับรู้ที่ไวลึกซึ้ง กว้างขวาง ตลอดจนทักษะการค้นคว้าหาความรู้นอกห้องเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและอัตลักษณ์ของการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทย เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การประกอบอาชีพหลังจบการศึกษา

2. ควรส่งเสริมการอนุรักษ์ไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาแบบโบราณ เพื่อสร้างบุคคลากรในการสืบทอดการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายละครไทยต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ธนธัช การพิมพ์.

มนตรี วัดละเอียด. (2550). *วิวัฒนาการการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายโขนละครตามแนวพระราชดำริของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ*. มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2557). *หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา*. วี.พริ้นท์.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สงัด อุทรานันท์. (2532). *เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). มิตรสยามการพิมพ์.

สันติ คุณประเสริฐ.(2547). *การเรียนการสอนศิลปศึกษาตามแนวคิด Postmodernism. ศิลปศึกษาจากทฤษฎีสู่การสร้างสรรค์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุดาพร ลักษณียนาวิน. (2550). แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสังคมฐานความรู้. ใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (บ.ก.), *อาจารย์มืออาชีพ แนวคิด เครื่องมือ และการพัฒนาเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย* (น. 33-45). สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2549). *วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575*. http://www.onec.go.th/index.php/page/view/Outstand/2532

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)* (พิมพ์ครั้งที่ 4). โอเดียนสโตร์.

ภาษาอังกฤษ

Brookfield, S. (1984). Self-directed adult learning: A critical paradigm. *Adult Education Quarterly*, *35*(2), 59-71.

Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning theory research and practice*. Allyn and Bacon.

Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. Harcourt Brace & World.

Bettelle for Kids. (2013). *Framework for 21st century learning*. http://www.p21.org/overview

Zimmerman, B. J. (1989). A social cognitive view of self-regulated academic learning. *Journal of Educational Psychology*, *81*(3), 329-339.